

С. УИЪР МИЧЪЛ

Дилемата

Бях точно на тридесет и седем години, когато чичо ми Филип почина. Седмица преди това събитие той изпрати да ме повикат. И тук трябва да кажа, че аз не бях го виждал никога преди. Той ненавиждаше майка ми, но не знам защо. Още много преди последната му болест тя ми беше казала да не очаквам нищо от брата на баща си. Той бе изобретател и способен и находчив машинен инженер, спечелил много пари с усъвършенстваните от него турбини. Беше ерген. Живееше сам, сам си готвеше и колекционираше скъпоценни камъни, най-вече рубини и перли. Още от момента, в който бе спечелил първите си пари, тази мания го беше обсебила. И колкото повече забогатяваше, толкова по-силно ставаше желанието му да притежава редки скъпоценности. Когато си купеше нов камък, го носеше в джоба си цял месец и от време на време го вадеше и го разглеждаше. А после го добавяше към колекцията си в сейфа на неговата доверителна компания*.

По времето, когато ме повика, бях доста беден чиновник. Спомняйки си за думите на майка ми, негово-

* Юридическо лице, създадено да действа като попечител на един или повече семейни доверителни фондове. – Б. пр.

то послание не ми вдъхна много надежди, въпреки че му бях единствен роднина, но все пак прецених, че е по-добре да отида.

Когато седнах до леглото му, той заговори със зловна усмивка:

– Предполагам, че ме мислиш за чудак. Ще ти обясня. – И онова, което ми разказа, наистина звучеше чудато. – Аз живях с годишната си рента, в която вложих състоянието си. С други думи, що се отнася до парите, през половината от живота си бях концентриран изцяло върху тях, за да мога да бъда колкото си искам ексцентричен през останалата част от него. Сега се разкайвам за зловата си към всички вас и бих искал да остана в паметта на поне един член от семейството ми. Ти сигурно си мислиш, че съм беден и че нямам нищо друго освен годишната си рента, но ще останеш приятно изненадан, когато научиш истината. Аз никога не съм се разделял със скъпоценните си камъни и сега те ще бъдат твои. Ти си моят единствен наследник, а аз ще отнеса със себе си в отвъдното удовлетворението, че съм направил поне един човек щастлив.

Без съмнение ти винаги си имал очаквания към мен и бих искал да ги запазиш. Скъпоценностите ми са в сейфа. Нищо друго не ми е останало, освен тях.

Когато му благодарих, на мършавото му лице се появи широка усмивка.

– Ще трябва да платиш за погребението ми – промърмори той в заключение.

Трябва да призная, че никога не съм очаквал с по-голямо удоволствие един такъв разход като този, който щеше да бъде необходим, за да го положи в земята. Когато се изправих да си ходя, той каза:

– Рубините са ценни. Те са в сейфа ми в доверителната компания. Преди да отключиш кутията, на всяка цена прочети писмото, което лежи отгоре ѝ. И

в никакъв случай не разклащай кутията. – Последните му думи ми се сториха странни. – И не идвай повече. Това няма да ускори нещата.

Той почина седмица по-късно и бе изискано погребан. На следващия ден бе прочетено завещанието му, в което ме посочваше като свой единствен наследник. Отворих сейфа му и в него не намерих нищо друго освен една желязна кутия, очевидно направена от самия него, защото беше сръчен майстор и при това много изобретателен. Кутията беше тежка и здрава, около десет инча дълга, осем – широка и десет – висока. Отгоре ѝ лежеше писмо, адресирано до мен. То гласеше следното:

Скъпи Том,

Тази кутия съдържа голямо количество превъзходни рубини от вида „гълбова кръв“ и немалко диаманти. Един от тях е син – истинска прелест. Има и стотици перли – сред тях прочутата зелена перла и една огърлица от сини перли, за която всяка жена би продала душата си – или, ако щеш, чувствата си.

(В този момент си помислих за Сюзън.)

Бих искал да продължиш да имаш очаквания към мен и да си спомняш за своя скъп чичо. Щях да оставя тези камъни на някоя благотворителна организация, но мразя бедните толкова, колкото и сина на майка ти – всъщност дори още повече.

Кутията съдържа интересен механизъм, който със сигурност ще се задейства при отключването ѝ и ще взриви десет унци от моя усъвършенстван свръхчувствителен динамит – не, за да съм точен, има само девет унци и половина. Ако не ми повярваш и я отвориш, ще бъдеш разкъсан на парчета. А ако го направиш, ще продължиш да храниш очаквания, които никога няма да се сбъднат. Като загри-

жен човек те съветвам да боравиш с тази кутия изключително внимателно.

Не забравяй своя любящ чичо.

Стоях онемял с ключа в ръка. Истина ли беше това? Или пък лъжа? Бях похарчил всичките си спестявания за погребението му и сега бях по-беден от всякога.

Като си спомних за чудачествата на стареца, за неговата злоба, за сръчността му в механиката и за неговия патентован експлозив, които му бяха помогнали да забогатее, започнах да осъзнавам колко голяма вероятност имаше да казва истината в това жестоко писмо.

Занесох желязната кутия в квартирата си, внимателно я пъхнах в един килер, сложих ключа отгоре ѝ и заключих вратата на килера.

После седнах, все още изпълнен с надежда, и започнах да напрягам ума си в търсене на начини да отворя кутията, без да бъде убит. Трябваше да има такъв.

След като си блъсках напразно главата цяла седмица, накрая ми хрумна, че би било лесно да предизвикам взрив в кутията, като я отключа от безопасно разстояние със специално изработени жици. Идеята изглеждаше обещаваща. Но когато се замислих какво щеше се случи, когато динамитът разпръснеше рубините, осъзнах, че по този начин нямаше да стана и на йота по-богат. Стоях с часове, втренчен в кутията, държейки ключа в ръка.

Накрая го окачих на верижката на джобния си часовник, но после ми хрумна, че така можеше да бъде изгубен или откраднат. Затова го скрих, за да не би някой да реши да отвори кутията. Състоянието на страх и колебание, в което бях изпаднал, продължи седмици, докато накрая се превърнах в истинска развалина и започнах да си въобразявам, че с кутията неминуемо

щеше да се случи някакъв ужасен инцидент. Възможно беше да я задигне крадец, който след това щеше да се опита да я отвори със сила само за да открие злонамерената шега на моя чичо. Дори вибрациите и трополенето на тежките коли по улицата ме изпълваха с ужас.

Най-лошото от всичко бе, че заплата ми беше намалена и аз разбрах, че вече не съществуваше никакъв шанс да се ожения за Сюзън.

В отчаянието си се посъветвах с професор Клинч за дилемата, пред която бях изправен, и възможността да стигна безопасно до рубините. Той заключи, че ако чичо ми е казал истината, няма начин това да бъде направено, без да пострадат камъните, особено перлите, но вметна също, че цялата история му се струва доста глупава и напълно невероятна. Предложих му най-големия рубин, ако пожелаеше да провери теорията си. Но той не се възползва от тази възможност.

Доктор Шаф, лекарят на чичо ми, вярваше в достоверността на писмото на стареца и ме посъветва да бъда изключително внимателен, което, разбира се, беше напълно излишно, защото по това време вече се страхувах дори да бъда в едно помещение с ужасяващата кутия.

Накрая докторът чистосърдечно ме предупреди, че съм в опасност да изгубя разсъдъка си от толкова много мислене за моите рубини. И в действителност аз не правех нищо друго, освен да кроя безумни планове как да се добера до тях безопасно. Прекарвах всичкото си свободно време в една от големите библиотеки, четейки за динамита. Всъщност говорех толкова много за него, че библиотечните служители, убедени, че съм луд или обсебен от идеята за експлозиви, отказаха да ме обслужват повече и уведомиха полицията. Подозирам, че известно време съм бил наблюдаван и

следен като твърде подозрителна личност с престъпни наклонности. Отказах се от библиотеките и, изпълвайки се с все повече страхове, започнах да държа скъпоценната си кутия върху пухена възглавница, защото по онова време вече ме измъчваше абсурдната възможност тя да бъде разтърсена от земетресение. Опитвах се да изчисля колко силно друшване би било необходимо, за да се взриви динамитът вътре.

Когато се видях отново със стария доктор, той ме помоли настоятелно да престана да мисля за кутията и тъй като си давах сметка какъв роб съм станал на тази деспотична идея, се опитах да последвам добрия съвет, който той ми даде.

За жалост малко след това открих между страниците на една Библия на чичо ми номериран списък на камъните с цената им и още много подробности за тях. Беше изготвен две години преди смъртта му. Много от камъните бяха добре известни и тяхната огромна стойност ме смая.

Няколко от рубините бяха описани с особено внимание и свързаните с тях любопитни истории бяха подробно изложени. За един от камъните се твърдеше, че е прочутият „Рубин на залеза“, принадлежал някога на императрица Мария Терезия. Друг носеше наименованието „Кървавия рубин“, не заради цвета му, както се поясняваше, а заради многобройните убийства, свързани с него. Докато четях, ми се стори, че отново ме заплашва смърт.

Перлите очевидно представляваха колекция, която нямаше равна на себе си. За две от тях чичо ми беше написал нещо като биографии, от които ставаше ясно, че те бяха причинили много зло и съвсем малко добро. Едната от тях, така наречената Черна перла, в някакъв стар документ за покупко-продажба бе наричана „Тя“ – което, разбира се, ми се стори доста странно.

Беше влудяващо. Тук пред мен, охранявано от видението за внезапна смърт, лежеше богатство, „надхвърлящо бляновете на алчността“*. Аз не съм нито умен, нито изобретателен човек. Не знам почти нищо друго, освен как се води счетоводна книга, и затова сигурно ви изглеждам изключително нелеп с всичките си идеи за разрешаването на тази загадка.

В един момент си мислех да намеря човек, който би поел риска да отключи кутията, но какво право имах да подлагам другиго на изпитание, пред което самият аз не смеех да се изправя? Лесно можех да пусна кутията някъде отвисоко и ако не се взривеше, тогава спокойно можех да я отключа. Но ако избухнеше при падането – сбогом, рубини! Моите рубини! Бях едновременно безкрайно богат и унижително беден. Отслабнах, станах мрачен и толкова нещастен, че накрая, като добър католик, отнесох тегобата си при своя изповедник. Той определи историята ми като жестока шега на моя чичо, но не изпитваше толкова силен копнеж по отвъдното, че да пожелае да отвори кутията. И също ме посъветва да престана да мисля за нея. Господи! Аз дори я сънувах, та какво оставаше да не мисля за нея. Нито интелектът, нито науката, нито религията можеха да ми помогнат.

Изминаха две години, през които бях един от най-богатите хора в града, но през това време разполагах само с толкова средства, колкото да влача жалко съществуване.

Сюзън заяви, че съм почти толкова луд, колкото е бил и чичо ми и развали годежа ни. В отчаянието си публикувах обява в списанието „Научен журнал“, получавайки в отговор десетки нелепи предложения. В крайна сметка вдигнах такъв шум около себе си, че

* Цитат от пиесата „Играчът“ на английския драматург Едуард Мур (1712-1757). – Б. пр.

след като прибрах проклетата кутия в банков сейф, скоро след това от банката ме помолиха незабавно да си я взема. Живеех в постоянен страх от крадци, а хазайката ми ме изгони от квартирата, защото никой не искал да живее в къща, където има такава кутия. Сега ме съветват да публикувам историята си и да чакам съвет от изобретателността на американския гений.

Преместих се в покрайнините, скрих кутията и смеяниях името и професията си. Направих го, за да избягам от любопитството на журналистите. Трябва също да отбележа, че когато държавните служители научиха за наследството ми, те съвсем логично пожелаха да си платя полагащия се данък върху богатството, което бях получил от чичо си.

С удоволствие им съдействах. Разказах историята си на един данъчен инспектор и му показах писмото на чичо ми Филип. После му предложих ключа и го помолих да ми даде достатъчно време да се отдалеча на половин миля разстояние. Онзи каза, че ще си помисли и ще се върне по-късно.

Това е всичко, което имам да кажа. Направих завещание и оставих рубините и перлите си на Обществото за предотвратяване на човешката вивисекция. Ако някой смята тази история за шега или измислица, нека хладно да си представи следната ситуация:

Дадена ви е желязна кутия, за която се знае, че съдържа богатство, но в нея има динамит, снабден с механизъм, който ще се взриви при отключването на кутията. Какво би направил един разумен човек при тези обстоятелства? Какъв съвет бихте ми дали?